

Delmat Galiot d.o.o. Split

STRUČNO IZVJEŠĆE S PROŠIRENOG SONDAŽNOG
ISTRAŽIVANJA NA LOKALITETU MARUSINAC, K.Č.
4002/4003 SOLIN

Split, 2017. god.

Predmet: Proširena sondažna istraživanja na lokalitetu Marusinac, k.č. 4002/4003 Solin

Županija: Splitsko-dalmatinska

Općina/Grad: Solin

Lokalitet: Marusinac

Katastarska čestica: 4002/4003

Investitor: Luka Podrug

Izvođači: Delmat Galiot d.o.o, Put Supavla 1, Split

Odgovorna osoba: Slavko Galiot, direktor

Voditelj arheoloških istraživanja: Sanda Vučićić, mag. archeol.

Zamjenik voditelja arheoloških istraživanja: Slavko Galiot, dipl.arh.

Konzervatorski nadzor: Saša Denegri, dipl.arh., Silvija Kukoč, dipl. arh., Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Konzervatorski odjel u Splitu

Vrijeme istraživanja: od 10. ožujka do 13. ožujka 2017. godine

Arheološka ekipa: Slavko Galiot, Sanda Vučićić, diplomirani arheolozi, Josip Bazo, aps. arheologije

SADRŽAJ

1. Uvod.....	4
2. Položaj lokaliteta.....	4
3. Povijesni pregled lokaliteta Marusinac	5
4. Metodologija istraživanja.....	7
5. Dobiveni rezultati.....	8
6. Interpretacija.....	9
7. Zaključak.....	13
8. Literatura	14
9. Table.....	15

1. Uvod

Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Splitu izdalo je 9. ožujka 2017. godine Rješenje Klasa: UP/I 612-08/17-08/0079 Ubroj: 532-04-02-15/13-17-2 na temelju članka 47., a u svezi s člankom 6. stavkom 1. točka 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine br. 69/99 i dr.), i članka 3. Pravilnika o arheološkim istraživanjima (Narodne novine br. 102/10). Njime se odobrava tvrtki Delmat Galiot d.o.o. iz Splita obavljanje arheoloških istraživanja na kat. čest. 4002/4003 k.o. Solin na području zone B zaštićenog arheološkog nalazišta Marusinac (Z-6578).

Za voditelja istraživanja imenovana je Sanda Vučićić, mag. archeol., a za zamjenika Slavko Galiot dipl. arheolog. Stručnu ekipu uz voditelja i zamjenika činio je i Josip Bazo, absolvent arheologije. Radovi su obavljani pod stručnim nadzorom djelatnika Konzervatorskog odjela u Splitu, arheologa Siniše Denegrija i Silvije Kukoč.

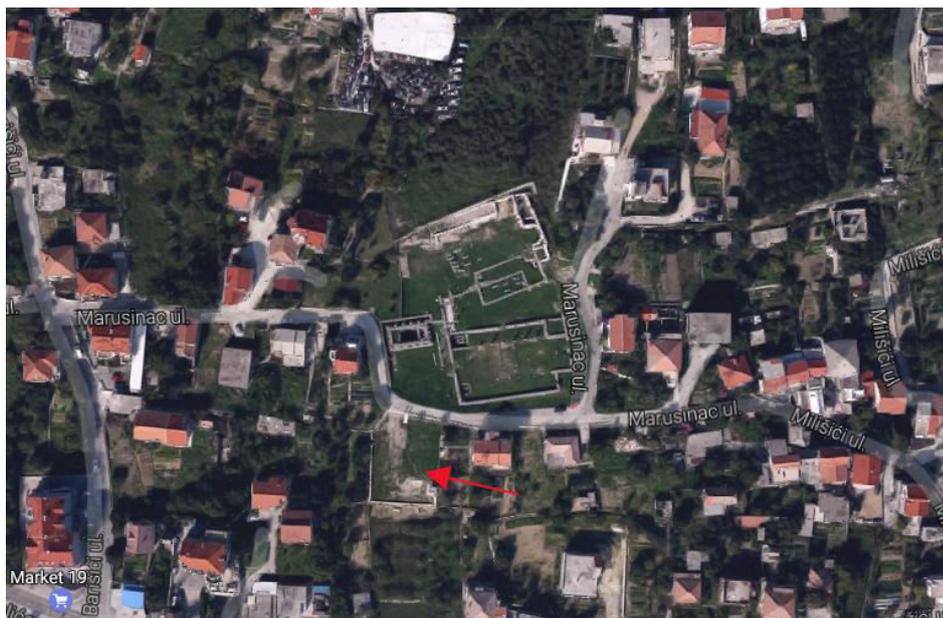
Na pronađenom pokretnom arheološkom materijalu, provedena je statistička analiza i dokumentacija. Arheološki materijal, temeljem točke 6. gore spomenutog Rješenja, predan je Arheološkom muzeju u Splitu na privremenu pohranu.

2. Položaj lokaliteta

Lokalitet se nalazi u Solinu, na području zone B zaštićenog arheološkog lokaliteta Marusinac, na katastarskim česticama 4002/4003 K.O. Solin. Parcela ima prilazni put s ulice Marusinac, a od istoimenog lokaliteta, koji se nalazi sa sjeverne strane, odvaja ju uska, jednostručna cesta. S istočne strane lokalitet graniči s privatnim obiteljskim objektom, sa zapadne graniči sa maslinikom, a sa južne strane lokalitet je od susjedne parcele uzdignut oko 3 metra. Uzvišenje terena opasano je betonskim zidom.

Uzvišenje je rezultat sloja nasipa, približno 1 m debljine, koji je nastao tokom višegodišnjih arheoloških istraživanja lokaliteta Marusinac. Naime, parcela je prvotno služila kao svojevrsna deponija zemlje s obližnjeg lokaliteta, a naknadno se na parceli nasuo trenutni površinski sloj humusa.

Zona istraživanja obuhvaća planirani prostor obiteljske kuće unutar samih parcela 4002/4003. Prvotne dimenzije sonda određene su na 4 m dužine i 2 m širine i kvadratnog su oblika.

Slika 1. Položaj lokaliteta- ortho foto

Slika 2. Snimka lokaliteta prije početka iskopavanja

3. Povijesni pregled lokaliteta Marusinac

Arheološki kompleks Marusinac nalazi se sjeverno od ruševina Salone, podno padina Kozjaka, u zaseoku Milišići u Solinu. Prva istraživanja kompleksa datiraju u sredinu 19. stoljeća kada je Frano Carrara izvršio terenski pregled lokaliteta. Istraživanja su nastavljena, pod vodstvom Frane Bulića i Luke Jelića, 1892. godine i s kraćim su prekidima trajala do 1910. godine. U kasnijem periodu sustavna su istraživanja proveli i Rudolf Egger, Mihovil Abramić te Ejnar Dyggve.

Istraživanja su potvrdila postojanje mauzoleja u kojem je pokopan mučenik Sv. Anastazije. Mučenika je pokopala bogata salonitanska obitelj kršćanke Asklepije na svom posjedu. Mauzolej datira u 4. stoljeće. Sastojao se od kripte u kojoj je bio sarkofag i prostorije namijenjene posmrtnim obredima i štovanju mučenika. Sa sjeverne i istočne strane mauzoleja nalazilo se više pojedinačnih grobnih konstrukcija.

Osim mauzoleja u sklopu kompleksa Marusinac nalaze se i dvije bazilike, otvoreni međuprostor s trijemom, cisterna i groblja. Bazilike su građene u prvoj polovici 5. stoljeća na prostoru pojedinačnih grobnih zdanja. Sjeverna bazilika je orijentirana prema sjeveroistoku. Radi se o trobrodnoj građevini s peristilom i transeptom te potkovičastom apsidom. E. Dyggve ju naziva i *basilica discoperta* odnosno bazilika bez krova. Radi se o ranokršćanskom tipu bazilike temeljenom na peristilskim zdanjima čiji tlocrt nije mogao podržavati krovnu konstrukciju nad središnjom lađom te su samo bočni brodovi bili natkriveni. Bazilika je najvjerojatnije bila mjesto izvornog martirija koji je naknadno nadograđen da bi korespondirao potrebama grobnog kulta. U prezbiteriju, ispred apside, nalazila se grobna komora s relikvijama nepoznatog mučenika, a oko nje nalazilo se više sarkofaga salonitanskih velikodostojnika. Uz južni brod i transept bazilike prislonjena je četverokutna prostorija sa sarkofazima i grobnom menzom. Posebno je značajna činjenica da je pod bazilike bio prekriven mozaikom.

Južna bazilika je trobrodna građevina s polukružnom apsidom. Građena je istodobno sa sjevernom bazilikom s kojom je povezana zajedničkim predvorjem. U svetištu pored apside nalazila se grobna komora u koju je naknadno, iz mauzoleja, prenesen sarkofag Sv. Anastazija. Uz zapadni zid bazilike naslanjao se narteks koji je vratima bio povezan sa trijemom sjeverne bazilike. Pored zapadnog pročelja narteksa južne bazilike nalazio se atrij četverokutnog oblika, omeđen trjemovima na zapadu i jugu te mauzolejom na sjeveru.

U istom periodu prve polovice 5. stoljeća sagrađena je i cisterna na zapadnom rubu kompleksa, južno od mauzoleja. Radi se o pravokutnoj presvođenoj građevini s lezenama. Kompleks na Marusincu bio je u uporabi sve do 7. stoljeća kada datiraju posljednje faze nadogradnje kompleksa.

4. Metodologija istraživanja

Istraživanja na lokalitetu Marusinac započela su 10. ožujka 2017. Istraživanja su trajala tri radna dana, do 13. ožujka 2017, uz devetosatno radno vrijeme. Stručnu su ekipu činila dva arheologa te dva studenta arheologije koji su bili zaduženi za praćenje i dokumentiranje (fotografijama, opisima i pozicioniranjem geo-referentnim točkama) arheoloških formacija i nalaza. U radovima su sudjelovali i lokalni pomoćni radnici. Obradu materijala, digitalizaciju terenske dokumentacije i crtanje nacrtne dokumentacije obavili su djelatnici tvrtke Delmat Galiot d.o.o.

Arheološko istraživanje započeto je iskopom probnih sondi s ciljem utvrđivanja prisutnosti arheoloških formacija. Sonde su postavljene na području koje korespondira sa zonom izgradnje planiranog obiteljskog objekta. Prva sonda postavljena je u smjeru SI-JZ na sjevernom dijelu parcele koji se nalazi najbliže lokalitetu Marusinac. Dimenzije sonde određene su na 4,00 m dužine i 1,50 m širine. Strojno je skinut gornji sloj humusa, poremećen poljodjelskim radnjama i novovjekovnim niveliranjem prostora, prosječne dubine cca 0,20 m.

Ispod sloja humusa (SJ 1) definirani su slojevi nasipa koji obuhvaćaju: SJ 2, sloj nasipa sastavljen od smeđe rahle zemlje s primjesama kamenja, SJ 3- sloj nasipa sastavljen od rahle zemlje i primjesa većeg kamenja, SJ 4, sloj nasipa sastavljen od rahle zemlje s primjesama sitnog kamenja, SJ 5, sloj nasipa sastavljen od velikog nabijenog i nepovezanog kamenja. Nakon skidanja slojeva nasipa definiran je SJ 6, arheološki sterilan sloj tamno smeđe zemlje s malo primjesa. Ukupna dubina SONDE 1 iznosila je 1,80 m.

SONDA 2 postavljena je u orijentaciji S-J s dimenzijama 4,00 m dužine i 2,20 m širine. Na dubini od 0,90 m definirani su dijelovi arhitektonskih konstrukcija. Uslijedilo je čišćenje i dokumentiranje pronađene arhitekture. S ciljem daljnjeg definiranja konstrukcije otvorena je i SONDA 3, paralelna sa sondom 2, a od nje udaljena približno 3 m prema zapadu. Dimenzije sonde su iznosile 1,60 m širine i 4,30 m dužine. Unutar ove sonde također je uočeno postojanje arhitektonskih konstrukcija.

Po završetku iskopa u sondi 2 i sondi 3 krenulo se u njihovo proširivanje i spajanje da bi se pronađena konstrukcija definirala u što većem obujmu. Nakon dokumentiranja započeto je ručno čišćenje definiranih stratigrafskih jedinica i njihovo dokumentiranje (opisno, fotografijama i geodetskim snimanjima).

Tijekom proširenog sondažnog istraživanja vođena je sva terenska dokumentacija koja se sastoji od: terenskog dnevnika, popisa stratigrafskih jedinica, popisa nalaza, popisa posebnih nalaza i opisa stratigrafskih jedinica.

Slika 3. Čišćenje SJ 7 u sondi 2

Slika 4. Čišćenje zidova (SJ7, SJ8, SJ9, SJ11, SJ12)

5. Dobiveni rezultati

Tijekom proširenih sondažnih istraživanja na Marusincu u periodu od 10-13 ožujka ukupno je definirano 12 stratigrafskih jedinica. Za potrebe foto dokumentacije korišten je fotoapararat marke Canon SX40 HS, a načinjeno je 446 MB (178) arheoloških fotografija, od toga 69.7 MB (19) za potrebe izrade nacrtna dokumentacije uz korištenje foto-točaka. Tijekom istraživanja korištena je četveroelisna letjelica Phantom 3 Professional na daljinsko upravljanje koja je snimila 161 MB (44) zračne fotografije.

Za potrebe nacrtna dokumentacije korišten je GPS „Trimble-R8“ sa satelitskom navigacijom, uz korištenje foto točaka sukladno potrebama dokumentiranja te je uzeta 471 geodetska točka u apsolutnim koordinatama HTRS koordinatnog sustava.

Tijekom istraživanja prikupljen je arheološki materijal koji je razvrstan po materijalu i značaju, od toga:

- 1 nalaz bez posebnog značaja koji se sastoji od više ulomaka antičke keramike različite fature i izrade

Slika 5. Presjek profila (SJ1, SJ2, SJ3, SJ4, SJ5, SJ6)

Zid 1 (SJ 7) pruža se u smjeru I-Z cijelom dužinom sonde i nastavlja se ispod profila. Zid je uhvaćen u dužini od 10,7 m. Na krajevima mu širina iznosi 1,05 m, dok je u sredini širina 0,98 m. Od vrha do temeljne stope zida izmjerena je visina od 0,62 m. Zid je građen slaganjem više redova kamenja povezanog žbukom. Okomito na SJ 7, s njegove sjeverne strane, naslanjaju se zid 2 (SJ 8) i zid 3 (SJ 11). Oba zida rađena su istom tehnikom kao i prvi, slaganjem redova kamenja međusobno povezanih žbukom. Zid 2 (SJ 8) orijentiran je S-J i najbliži je istočnoj granici posjeda. Istražen je u dužini 1,55 m no, stvarna dužina mu je veća budući da se nastavlja pod profilom. Širina zida na spoju sa SJ 7 iznosi 1,08 m, a na sredini 0,95 m. Između vrha zida i temeljne stope izmjereno je 0,54 m visine. Zid 3 (SJ 11) nalazi se zapadno od SJ 8, udaljen od njega za 2,60 m. Zid je uhvaćen u dužini od 1,92 m no, kao i kod zidova 1 i 2 i on je u stvarnosti bio duži i nastavlja se ispod profila. Širina zida na spoju iznosi 1,09 m, a u sredini 0,62 m. Visina zida od temeljne stope do sačuvanog vrha je 0,44 m.

Slika 6. SJ 7, SJ 8, SJ 9, SJ11, SJ12

Slika 7. Bočni pogled na zid SJ 7

Način gradnje i pozicija ova tri zida upućuje na to da se radi o dijelovima iste građevine. Nije moguće sa sigurnošću tvrditi da zidovi zatvaraju istu prostoriju budući da im rubovi nisu definirani tokom ovog istraživanja. Ipak, s obzirom na njihov međusobni odnos, ta mogućnost nije isključena. Debljina zidova odgovara zidovima na Marusincu, s tim da su zidovi na ovom lokalitetu za 10-ak cm širi na spojevima. To se može objasniti činjenicom da su zidovi istraživanog lokaliteta sačuvani bliže temeljnoj stopi dok su zidovi na Marusincu sačuvani u većoj visini. Samim time, može se pretpostaviti da zidovi lokaliteta predstavljaju temelje koji su, po pravilima gradnje, uvijek bili malo deblji od ostatka zida kako bi lakše podnijeli težinu konstrukcije koja se nad njima nalazila.

Četvrti definirani zid (SJ 12) po strukturi se razlikuje od prethodna tri. Naime, iako se i on okomito naslanja na SJ 7, kao i zidovi SJ 8 i SJ 11, zid 4 (SJ 12) se nalazi sa južne strane. Tehnika gradnje također se razlikuje. SJ 12 građen je u tehnici suhozida, slaganjem nepovezanog kamenja u redove. Dimenzijama zid odgovara ranije opisanim zidovima. Definiran je u dužini od 2,10 m, a nastavlja se i dalje pod profilom. Širina zida iznosi 0,85 m, a sačuvan je u visini od 0,50 m. Moguće je da se ovdje radi o naknadnoj suhozidnoj nadogradnji već postojeće konstrukcije.

Slika 8. Zid 4 (SJ 12)

Slika 9. Spoj SJ 7 i SJ 12

Posljednja definirana struktura je SJ 9. Radi se o stepeništu sastavljenom od dvije kamene ploče dimenzija 0,94 m dužine, 0,32 m širine i 0,20 i 0,15 m visine. Struktura se sa

južne strane naslanja na SJ 7. Pozicija SJ 9 odgovara središtu međuprostora između SJ 8 i SJ 11 koji se nalaze na sjevernoj strani SJ 7 što upućuje da se možda radilo o nekoj vrsti ulaza.

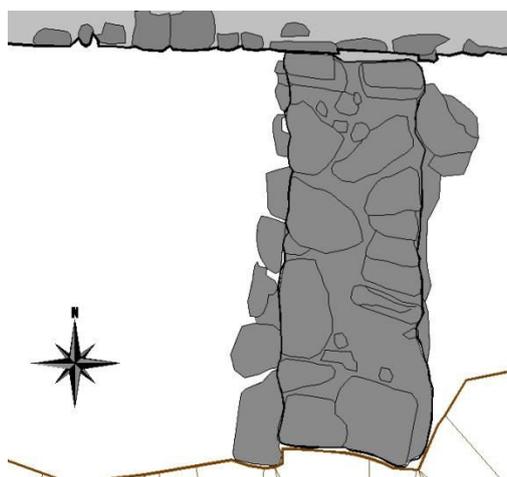

Slika 10. SJ 9 sa SJ 7, SJ8, SJ 11 i SJ 12

Slika 11. Profilni pogled na SJ 9

Od pronađenih nalaza mogu se spomenuti dva primjerka kasno antičkog novca koji su nedovoljno sačuvani da bi omogućili precizniju dataciju. Svi pronađeni pokretni nalazi pripadaju slojevima nasipa i potječu sa lokaliteta Marusinac.

Slika 12. Tlocrt zida 4 SJ 12

7. Zaključak

Na temelju prikupljenih informacija potvrđeno je postojanja arheoloških nalaza na lokalitetu Marusinac, katastarska čestica 4002/4003. Ukupno je definirano i istraženo 12 stratigrafskih jedinica od kojih 5 pripadaju arhitektonskim strukturama. Proširenim sondažnim istraživanjem definirana su četiri zida i stubište čiju dataciju, zbog nepostojanja databilnih pokretnih nalaza, nije moguće točno odrediti. Ipak, s obzirom na stil gradnje može se zaključiti da zidovi pripadaju kasno antičkom periodu. Analizom je utvrđeno da slaganje slojeva kamena povezanog žbukom, kao i visina i širina zidova odgovaraju zidovima na susjednom lokalitetu Marusinac.

Tri istražena zida (SJ 7, SJ 8 i SJ 11) najvjerojatnije pripadaju istoj građevini dok je četvrti (SJ 12), građen suhozidom tehnikom, vjerojatno dodan naknadno. Na arealnim fotografijama vidljivo je da su zidovi paralelni s jugozapadnim dijelom kompleksa Marusinac no, ne može se sa sigurnošću tvrditi da li pripadaju samom kompleksu ili se pak radi o potpuno odvojenoj građevini. Također, treba istaknuti da postoje indicije da su zidovi bili vidljivi u vrijeme istraživanja Frane Bulića ali nisu pronađeni podaci da je on nad njima proveo istraživanje. Moguće je da je Buliću posljednji, najdublji, sloj nasipa (SJ 5) poslužio kao svojevrsni oblik konzervacije zidova, da ih se zaštiti od propadanja. Na žalost o tome nemamo pouzdanijih podataka.

Treba naglasiti da su svi zaključci o pripadnosti i namjeni pronađenih zidova, kao i njihovu odnosu sa kompleksom Marusinac, hipotetske naravi jer, s obzirom na prirodu i uzak pojas istraživanja, nije moguće iznijeti neke sigurnije tvrdnje.

8. Literatura

1. Ejnar Dyggve, Povijest Salonitanskog kršćanstva u: Ejnar Dyggve, Izabrani spisi, (ur.) Dr. Nenad Cambi, Dr. Tomislav Marasović, Split, 1989.
2. Emilio Marin, Starokršćanska Salona, Zagreb, 1988.
3. Nenad Cambi (ur.): Antička Salona, Književni krug, Split, 1991.
4. Nenad Cambi, Antika, Zagreb, 2002.
5. Jagoda Meder, Podni mozaici u Hrvatskoj od 1. do 6. stoljeća, Zagreb, 2003.
6. Rapanić, Ž.: Solin – grad i spomenici, Turistička zajednica grada Solina, Solin, 2000.
7. Salona Christiana: katalog izložbe, Arheološki muzej, Split, 25.9.- 31.10.1994.

9. Table

T.I

